

SITREP IRAK
NR.37, 04/02/05
Stand van Zaken: 09.00

Dit is een gezamenlijke productie van AIVD, MIVD en Buitenlandse Zaken. Onder verwijzing naar de brief van de Coördinator I&V d.d. 22 januari 2004, met kenmerk 04G463079, diene dat bij het opstellen van deze sitrep geen verschillen van inzicht naar voren zijn gekomen.

I Politieke en Militaire Ontwikkelingen

Internationale politieke ontwikkelingen (BZ)

De Ministerraad heeft op 14 januari ingestemd met het beschikbaar stellen van 25 Nederlandse militairen aan de NAVO-trainingsmissie in Irak. Tijdens een Algemeen Overleg op 27 januari is de Tweede Kamer eveneens met de uitzending akkoord gegaan. Vanaf 20 februari zullen vijftien instructeurs en tien marechaussees deelnemen aan de trainingsmissie die op termijn uit 1700 personen zal bestaan en onder bevel staat van de Amerikaanse generaal Petraeus. Tevens wordt aan de missie een Training and Equipment Coordination Group, een medische groep, een militaire politie groep, een transportpeloton en een beveiligingscompagnie toegevoegd. In totaal zijn voor deze fase van de missie 335 militairen nodig.

Op 21 januari jl. heeft het EU expert-team een rapport gepresenteerd, waarin wordt aanbevolen bij te dragen aan de versterking van de Iraakse rechtsstaat door middel van het trainen van sleutelfiguren binnen de politieorganisatie, het rechtswezen en de betrokken ministeries. Om veiligheidsredenen wordt voorgesteld dat de trainingen voorlopig buiten Irak zullen plaatsvinden. Tijdens de RAZEB van 31 januari jl. heeft minister Bot benadrukt dat op korte termijn en na overleg met de Iraakse autoriteiten een positief besluit zou dienen te worden genomen over de geïntegreerde EVDB politie-, rule of law- en openbaar bestuur-missie. Nederland heeft met één persoon deelgenomen aan het uit zes personen bestaande expert-team en is voornemens proportioneel bij te dragen aan de eventuele EU civiele operatie.

Daarnaast heeft de EU financiële en technische assistentie verleend aan de organisatie van de Iraakse verkiezingen die op 30 januari jl. hebben plaatsgevonden. Daartoe heeft de Europese Commissie drie verkiezingsexperts ter beschikking gesteld aan de Iraakse Kiescommissie in Bagdad. Ook hebben

twee onderzoekers namens de EU vanuit Amman het gehele kiesproces geanalyseerd en een rapport opgesteld met aanbevelingen voor toekomstige verkiezingen in Irak. In de aanloop naar de verkiezingen heeft de Europese Commissie in Amman circa 165 Iraakse NGO-medewerkers opgeleid, die op hun beurt enkele tienduizenden Iraakse verkiezingswaarnemers in Irak hebben getraind.

De VN opereert nog steeds volledig binnen en vanuit de Groene Zone en heeft zich in de aanloop naar de verkiezingen geconcentreerd op het trainen van Iraakse verkiezingsmedewerkers. Nu de verkiezingen achter de rug zijn richt de VN zich op een mogelijke rol in het verdere verloop van het politieke proces. In lijn met VNVR resolutie 1546 ligt de focus van de VN in het verdere politieke proces vooral bij assistentie in het constitutionele proces, mits de Irakese autoriteiten daarom vragen. De VN denkt momenteel aan twee vormen van assistentie. Ten eerste een kleine club experts voor technische assistentie in het kader van de grondwet. Ten tweede werd gedacht aan het oprichten van een panel van 'internationale persoonlijkheden' om het proces naar de grondwet van additionele politieke legitimiteit te voorzien. De VN zal voorts het belang van transparantie van het verdere politieke proces benadrukken. Naast het genoemde core team en de groep van wijzen heeft de VN kenbaar gemaakt minister van Staat Van der Stoep bij het constitutionele proces te willen betrekken. De VN voorziet een actieve rol voor Van der Stoep in het onderhandelingsproces bij de totstandkoming van de nieuwe grondwet.

Bij de 'Out of Country Voting' (OCV) kon in 36 steden in veertien landen worden gestemd. In totaal waren 75 kiescentra met 358 'polling stations' ingericht. De OCV is door 1840 waarnemers van ambassades, lokale organisaties en vertegenwoordigers van politieke partijen waargenomen. Van de kant van de media hadden 1089 journalisten-teams belangstelling getoond. De telling vindt plaats op 34 locaties, waarna de resultaten op beveiligde websites van het OCV-hoofdkantoor in Amman en van het IEI 'National Tally Room' in Bagdad worden gezet. Op 5 februari a.s. wordt het resultaat van de OCV aan de IEI in Bagdad gepresenteerd.

Het aantal in het buitenland woonachtige Irakezen dat zich gedurende de registratieperiode van 17 tot 25 januari had laten registreren was met 280.303 aanmeldingen relatief laag. Het IOM had immers gerekend op 1 miljoen kiezers. Alleen in Iran en de Scandinavische landen was de registratie hoog. De lage opkomst bij de registratie zou te wijten zijn aan angst voor het vrijgeven van persoonlijke gegevens in het buitenland, desinteresse en onbekendheid met de partijprogramma's en kandidaten van de vele verschillende partijen. Wel was de opkomst van de geregistreerden bij de verkiezingen zelf overal boven de 90%. In totaal hebben gedurende drie dagen van 28 tot en met 30 januari ruim 265.000 Irakezen in het buitenland hun stem uitgebracht. In Nederland stemde ruim 96 procent van de 14.769 Irakezen die zich hadden laten registreren (van de circa 33.000 potentiële Iraakse kiezers).

Rondom de verkiezingen hebben de buurlanden van Irak zich nauwelijks uitgesproken. Alleen Turkije heeft openlijk laten weten bezorgd te zijn over de toekomstige ontwikkelingen in Irak. De Turkse regering stuurde VN-Secretaris Generaal Kofi Annan op 19 januari jl. een brief aan waarin zij haar zorgen uitspreekt over de mate waarin alle Iraakse geledingen van de samenleving participeren in de verkiezingen en het opstellen van de nieuwe grondwet. Ook vraagt zij aandacht voor de situatie in Kirkuk en het onafhankelijkheidsstreven van sommige groeperingen in Noord-Irak. Premier Erdogan stelde op 27 januari dat de VS in de toekomst de rekening zal moeten betalen indien geen aandacht wordt geschonken aan deze ontwikkelingen.

De International Mission for the Iraqi Elections (IEMI) observeerde als internationale organisatie de verkiezingen. Zes experts analyseerden vanuit Amman het juridische kader van de verkiezingen, de certificatie van politieke partijen en kandidaten, de kiezersregistratie, de logistieke voorbereidingen en de rol van de media in de aanloop naar de verkiezingen. Voorts namen twee internationale waarnemers vanuit Amman en een vanuit Bagdad de verkiezingen waar. De waarnemer in Bagdad observeerde de verkiezingen in de Internationale Zone, waar zich vijf kieslokalen bevonden.

Interne politieke ontwikkelingen (MIVD en BZ)

Op 30 januari jl. werden verkiezingen gehouden voor het Iraakse nationale overgangsparlement, de achttien Iraakse provincieraden en het Koerdische parlement. De eerste vrije verkiezingen in Irak sinds circa veertig jaar zijn ordelijk en met verrassend hoge opkomst verlopen. De onafhankelijke Iraakse Kiescommissie heeft, met doeltreffende assistentie van de VN, alles in het werk gesteld om de verkiezingen binnen de grenzen van wat redelijk mogelijk was te laten plaatsvinden. De opkomst van naar schatting tegen de zestig procent (acht miljoen van de veertien miljoen kiesgerechtigden) was hoger dan verwacht. Vooral de sjieten in het zuiden en de Koerden in het noorden van Irak togen naar de stembus. Zoals verwacht was de opkomst in soennitisch gebied vanwege de veiligheidssituatie lager. Echter, daar waar soennieten in vrijheid konden stemmen deden zij dat ook. Naar schatting zou vijftig procent van de soennieten in Basra hebben gestemd. Tevens was in de gemengde buitenwijken van Bagdad een goede soennitsche opkomst te zien.

Vlak voor en tijdens de verkiezingen waren een groot aantal veiligheidsmaatregelen van kracht. Zo waren van 29 tot en met 31 januari de grensovergangen en het internationale vliegveld gesloten. De dag voor de verkiezingen en op de verkiezingsdag zelf was het autoverkeer beperkt. Er waren veiligheidscordons rondom verkiezingslokalen gestationeerd en alle kiezers werden gefouilleerd. De Iraakse bevolking kreeg van 29 januari tot en met 31 januari vrij en er was een avondklok ingesteld. De noodtoestand was verlengd, waardoor speciale regels van toepassing waren, inzake arrestatie

potentiële opstandelingen. Door continue aanslagen, bedreigingen en intimidaties, met name in Centraal-Irak, hebben partijen en kandidaten nauwelijks campagne kunnen voeren. Wel werden besloten bijeenkomsten georganiseerd waarbij de doelstellingen van de verschillende partijen werden besproken. Ook zijn posters van de verschillende partijen opgehangen en was er zendtijd op de televisie.

Ondanks voortdurende geweldsincidenten bleven gevreesde grootschalige gecoördineerde aanslagen op de verkiezingsinfrastructuur uit. Kieslokalen die enige tijd moesten sluiten vanwege een aanslag, heropenden op een later tijdstip. De meeste kieslokalen zouden op tijd open zijn gegaan. Om tien uur 's ochtends zouden ongeveer 5.100 kiescentra open zijn. Volgens planning zouden 5.578 kieslokalen operationeel zijn, maar uit veiligheidsoverwegingen werd dit aantal teruggebracht naar 5.232. In totaal waren op de dag van de verkiezingen 5.199 kieslokalen geopend. In een aantal noordelijke provincies stonden tegen sluitingstijd nog lange rijen kiezers te wachten om hun stem uit te brengen. Er werd besloten om de kieslokalen langer open te houden zodat alle kiezers die bij het sluiten van de stembus nog in de rij stonden de gelegenheid te geven te stemmen.

De verkiezingen in de provincie Al-Muthanna zijn zonder incidenten verlopen. De beveiliging was zeer intensief, zowel op kruispunten als bij stembureaus. De taakverdeling tussen de verschillende Iraakse veiligheidsdiensten en de Nederlandse troepen werkte bevredigend. De Nederlandse Polad bezocht achtal kiescentra in verschillende delen van de provincie. Het beeld was zonder uitzondering dat van een feestelijke beleving met een hoge participatiegraad, ondanks feit dat veel kiezers behoorlijke afstanden (te voet) moesten overbruggen. Waarnemers van zowel ngo's als politieke partijen werden op alle stembureaus aangetroffen, en maakten geen melding van enige ongeregeldeheid. Op een aantal lichte incidenten in Basra na werd een zelfde beeld als in Al-Muthanna ook gerapporteerd voor de zuidelijke provincies Maysan, Diqar en Basra. Ter ondersteuning van de verkiezingen vonden op de verkiezingsdag in Samawa en Rumaytha demonstraties plaats.

De verkiezingen zijn door heel Irak door bijna 10.000 Iraakse waarnemers waargenomen. De waarnemers opereerden onder de paraplu van het 'Election Information Network'. Dit samenwerkingsverband is in 2004 specifiek opgericht voor het waarnemen van verkiezingen en bestaat uit een groot aantal autochtone Iraakse ngo's, de meeste werkzaam op het gebied van de mensenrechten. Organisatorisch en financieel wordt het EIN ondersteund door het National Democratic Institute for International Affairs, UNDP en de EU. De waarnemers hebben het gehele proces, tot en met telling en opslag van stembiljetten, bijgewoond. Het EIN constateerde in een voorlopige landelijke verklaring dat de verkiezingen hebben plaats gevonden in overeenstemming met internationale maatstaven. EIN-Muthanna had 500 waarnemers ingezet en kwam tot een zelfde conclusie. Voornaamste probleem was de organisatie van

vervoer geweest, verergerd door het feit dat sommige stemmers zich bij de verkeerde stembureaus meldden, en opnieuw grote afstanden moesten afleggen. EIN-waarnemers hebben alleen op de dag zelf hun werk verricht, en waren eerder getraind om te letten op frauduleus handelen, manipulatie door politieke partijen en technische en organisatorische aspecten van het stemproces.

Na de sluiting van de stembureau's is het tellen van de stemmen begonnen. De officiële verkiezingsuitslag wordt op zijn vroegst rond 10 februari verwacht. Tot zeven dagen na de verkiezingen kunnen klachten bij de IECl worden ingediend. De meeste klachten komen van Iraakse kiezers uit het buitenland. Zo hebben de Turkmeense kiezers in Turkije geklaagd dat de stembiljetten alleen in het Arabisch en het Koerdisch opgesteld waren. Ook zijn er klachten gekomen van Iraakezen uit het gebied rondom Mosul, waar ca. 150.000 mensen niet zouden hebben kunnen stemmen omdat er geen stembussen waren. Ook zijn er klachten gekomen van mensen die lange afstanden moesten afleggen om naar een ander stembureau te gaan, omdat sommige stembureaus vanwege gebrekkige beveiliging niet geopend konden worden.

Ofschoon het verkiezingsresultaat nog niet bekend is, zal de grote sjiiitische lijstverbinding van de *Unified Iraqi Alliance* (UIA) waarschijnlijk verreweg de meeste zetels krijgen. Daarnaast is het de verwachting dat de personen en partijen die tot dusver het Iraakse politieke krachtenveld hebben gedomineerd, ook na de verkiezingen hun stempel zullen drukken op relevante ontwikkelingen. Het grootste verschil zal waarschijnlijk de machtsverschuiving van seculiere naar meer religieus getinte partijen zijn. De sjiieten zijn er grotendeels in geslaagd hun versnippering (tijdelijk) te maskeren met de UIA, onder leiding van de SCIRI en de Da'awa partijen. Het valt echter te bezien in hoeverre de UIA-alliantie stand houdt na de verkiezingen. Ofschoon SCIRI en Da'awa inmiddels een redelijke werkrelatie hebben, is de onderliggende rivaliteit allerm minst verdwenen. De andere alliantieleden hebben weinig met elkaar gemeen en hebben zich enkel om opportunistische redenen bij deze alliantie aangesloten.

Radicale sjiiitische partijen, zoals de organisatie van Muqtada al-Sadr, hebben de verkiezingen niet geboycot. In Zuid-Irak bleef het daarom gedurende de verkiezingsperiode relatief rustig. De Sadr-organisatie lijkt zich op dit moment vooral te richten op het verkrijgen van draagvlak onder de lokale bevolking door middel van niet-gewelddadige acties. Zo hebben medio januari in verschillende steden, onder meer Basra, Amara, Nasiriya, Samawa en Bagdad vredig verlopen demonstraties plaatsgevonden die georganiseerd werden door de Sadr-organisatie. De demonstraties hadden tot doel de aandacht te vestigen op het algehele gebrek aan basisvoorzieningen zoals brandstof, elektriciteit en veiligheid.

Door het aanzienlijke overwicht van de Koerdische Democratische Partij (KDP) en de Patriotistische Unie van Koerdistan (PUK) binnen de Koerdische Alliantie

zijn de centrifugale krachten hier minder sterk dan binnen de sjiiitische alliantie, maar ook hier sluimert een krachtige rivaliteit tussen deze twee Koerdische partijen. Ondanks de lagere opkomst van de soennitische bevolking zullen de soennieten toch in het parlement zijn vertegenwoordigd, onder meer door kleinere soennitische partijen en deelname van soennitische politici op de diverse lijsten, waaronder zelfs de lijst van de UIA.

De seculiere lijsten van interim-premier Allawi en interim-president al-Yawer zullen het redelijk hebben gedaan tijdens de parlementsverkiezingen, ondanks het ontbreken van een natuurlijke achterban zoals de etnisch-religieuze partijen. Hun naamsbekendheid en huidige machtspositie zullen echter een redelijke respons onder delen van de Iraakse samenleving garanderen, die op zoek zijn naar een (nieuwe) sterke man. Een duurzame krachtenbundeling tussen Allawi en al-Yawer lijkt onwaarschijnlijk vanwege de persoonlijke verschillen.

Na de bekendmaking van het verkiezingsresultaat moeten nog diverse stappen worden ondernomen alvorens de nieuwe (overgangs)regering kan aantreden:

- het (overgangs)parlement kiest – met meerderheid van stemmen – uit zijn midden een voorzitter en twee plaatsvervangers (geen tijdslimiet)
- het (overgangs)parlement kiest – met tweederde meerderheid – de Presidentiële Raad, bestaande uit een president en twee plaatsvervangers (geen tijdslimiet)
- de Presidentiële Raad stelt – unaniem en binnen twee weken na haar aantreden – een premier aan
- de premier stelt – binnen een maand – de ministerraad samen die vervolgens van het (overgangs)parlement – met meerderheid van stemmen – het vertrouwen moet krijgen.

Het aantreden van de nieuwe (overgangs)regering wordt op zijn vroegst in de tweede helft van maart verwacht. De lopende zaken zullen tot die tijd worden waargenomen door de huidige interim-regering. De regeringsformatie kan worden gehinderd door (bom)aanslagen op nieuw gekozen parlementsleden en/of (kandidaat)ministers.

De voornaamste taak van het overgangsparlement is het opstellen van een nieuwe grondwet die op 15 augustus klaar zou moeten zijn en waarover uiterlijk op 15 oktober een referendum zal worden gehouden. Indien op 1 augustus 2005 weinig of geen voortgang is geboekt met de voorbereiding van de nieuwe grondwet, kan het constitutionele proces met zes maanden worden verlengd. De grondwet zal onder meer stipuleren welke rol religie in de wetgeving vervult en welke mate van federalisme het land zal kennen. In het verlengde van dit laatste speelt tevens de kwestie Kirkuk; de stad die door de Koerden wordt geclaimd als hoofdstad van een autonome Koerdische entiteit binnen een federaal Irak. De kwestie van het multi-etnische Kirkuk (in de provincie Tamim) zal dit jaar nog een zware wissel trekken op de politieke stabiliteit van het land.

Veiligheidssituatie (MIVD)

In de periode van 27 tot en met 30 januari is een groot aantal aanslagen uitgevoerd tegen de *Multi National Forces in Iraq* (MNF), Iraakse veiligheidsorganisaties en (verkiezings)infrastructuur. In een langere periode voorafgaande aan de verkiezingen lag het gemiddelde aantal aanslagen per dag op ongeveer 70. Op 27 januari, de dag waarop de door de interim-regering opgelegde veiligheidsverordeningen in het kader van de verkiezingen van kracht werden, en de dagen daarna steeg het aantal aanslagen tot meer dan 170 per dag, terwijl op de verkiezingsdag zelf in totaal meer dan 200 aanslagen werden gepleegd. Een dergelijk hoog aantal incidenten is niet eerder gemeten in Irak. Zelfs in de zeer onrustige periodes gedurende de opstanden van Muqtada al-Sadr in het voorjaar en de zomer van 2004, werden minder incidenten gerapporteerd. De hoge aantallen geven aan dat de opstandelingen in Irak in de aanloop van de verkiezingen en op de verkiezingsdag gepoogd hebben de verkiezingen te verstoren. Het is tevens een indicatie van het nog steeds aanwezige potentieel om gedurende een korte periode op grote schaal gewelddadigheden te plegen. De stijging werd voornamelijk veroorzaakt door stijgende incidentenaantallen in Bagdad, Noord-Centraal en West-Irak.

Naar schatting was 30-40% van de aanslagen op de verkiezingsdag gericht tegen de verkiezingsinfrastructuur. Het overgrote deel bleef gericht tegen de MNF en Iraakse veiligheidstroepen. Bij de incidenten werd door de opstandelingen gebruik gemaakt van klein kaliber wapens (KKW), indirect vuur (zoals mortier en raketaanvallen), *Improvised Explosive Devices* (IED) en zelfmoordaanslagen. Door de verscherpte veiligheidsmaatregelen gedurende de verkiezingsperiode steeg het aantal aanvallen uitgevoerd met behulp van indirect vuur aanzienlijk. Deze aanvallen waren voor een groot deel ineffectief en hadden voornamelijk slechts materiële schade tot gevolg. Er werden acht zelfmoordaanslagen gerapporteerd; deze vonden voornamelijk plaats in Bagdad. Hoewel er de afgelopen dagen een aanzienlijke stijging in incidenten werd gerapporteerd was de trend in aantallen slachtoffers onder de Iraakse burgerbevolking omgekeerd evenredig en dus relatief 'laag'. Er werden op de verkiezingsdag circa veertig dodelijke burgerslachtoffers en honderd gewonde burgers gerapporteerd.

Het is zeer waarschijnlijk dat de uitgebreide veiligheidsmaatregelen er voor gezorgd hebben dat grootschalige aanslagen achterwege bleven en de opstandelingen genoodzaakt waren heimelijker en kleinschaliger op te treden en als gevolg hiervan, zoals de gebruikte tactiek aantoont, meer gebruik moesten maken van KKW, mortieren en raketten. Hierdoor bleef het aantal slachtoffers beperkt en werd het moeilijker om bijvoorbeeld stemlocaties succesvol aan te vallen. Wanneer in de komende dagen de hogere staat van paraatheid van de Iraakse veiligheidstroepen omlaag zal gaan zullen grootschalige aanslagen weer meer kans van slagen krijgen.

De gewelddadigheden hebben voornamelijk plaatsgevonden in Bagdad en de overwegend soennitische gebieden van Irak. Het geweld gedurende de afgelopen dagen moet voornamelijk op het conto geschreven worden van het soennitisch verzet. De andere gebieden, waaronder de operatiegebieden van de *Multi National Division Central South* (MNDSCS) en *Multi National Division South East* (MNDSE) lieten geen significante verandering van het normbeeld zien. Hieruit blijkt wederom dat het soennitisch verzet moeilijkheden heeft om in deze gebieden te opereren en aanslagen uit te voeren.

De eerste berichtgeving over het aantal gewelddadige incidenten op de dagen na de verkiezingen duidt op een scherpe daling in incidentenaantallen; dit ligt weer op een gemiddeld aantal van circa 70 per dag. De scherpe daling in incidentenaantallen op de dag na de verkiezing onderbouwt andermaal de poging tot het verstoren van de verkiezingen.

De activiteiten van het soennitisch verzet in Bagdad vinden continue doorgang, al is dat niet altijd op hetzelfde hoge niveau. Er is sprake van een golfbeweging, waarbij het verzet na elke piek weer tijd nodig heeft om te hergroeperen en nieuwe aanvallen te plannen. De afgelopen verkiezingsperiode was een dergelijke periode van verhoogde intensiteit van aanvallen. De aanwezigheid van de MNF en de Interim-regering in de *Internationale Zone* vormen natuurlijk een belangrijk doelwit. Indien ook de *NATO Trainings Mission in Iraq* (NTMI) met een al dan niet omvangrijk contingent in de *Internationale Zone* aanwezig zal zijn, zal dit voor de nu al hoge dreiging weinig verschil maken. Het verzet zal ook de NTMI waarschijnlijk zien als een typisch geval van ongewenste buitenlandse aanwezigheid, of zelfs als niets anders dan een ander deel van de MNF, en deze aanvallen als men daartoe de mogelijkheid ziet.

De Sadr-organisatie lijkt zich momenteel volop te (re)organiseren. Er zijn berichten die duiden op het versterken van zowel het politieke deel als het versterken en reorganiseren van het militaire deel van de organisatie. Volgens deze berichten zal een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen het politieke en militaire deel van de organisatie, waarbij de militair commandanten ondergeschikt worden aan de politieke leiders. Er zal voorts een inventarisatie gemaakt worden van al het beschikbare militaire materieel. Hierna zullen, op nog onbekende plaatsen, centrale wapenopslagplaatsen ingericht worden. Ook wordt voortdurend militair personeel getraind, waarbij zelfs sprake zou zijn van inmiddels afgeronde militaire opleidingen in Iran en Libanon. Deze versterking en reorganisatie van het militaire deel van de organisatie geven in ieder geval aan dat Muqtada al-Sadr de capaciteit wil blijven behouden om in voorkomend geval weer militair actief te kunnen worden. De intenties van zijn organisatie zijn voor een deel afhankelijk van de verkiezingsuitslag. Een als negatief ervaren uitslag en een eventuele (politieke) marginalisering van de organisatie kan voor Muqtada al-Sadr aanleiding zijn om alsnog militair te reageren.

Het politieke en het militaire hoofdkwartier van Sadr-organisatie is recent van Najaf naar Bagdad verhuisd. Het verplaatsen van deze hoofdkwartieren naar het politiek centrum Bagdad is een verdere indicatie dat deze organisatie een grotere rol voor zichzelf ziet weggelegd in de toekomst. Hierbij zal de politieke tak leidend zijn. De meervoudige berichtgeving waarin aangegeven wordt dat de commandanten ondergeschikt zijn aan de politieke tak van de Sadr organisatie duidt erop dat deze aansturing in het verleden niet of minder aanwezig was. Dit komt overeen met de inschatting dezerzijds dat de Sadr-organisatie een niet erg strak geleide organisatie is en lokale (militair) commandanten soms een eigen agenda volgen. Het valt nog te bezien of dit lokaal 'onafhankelijk' optreden helemaal wordt uitgebannen door de aangekondigde reorganisatie.

II. Internationaal terrorisme

Abu Musab al-Zarqawi, voorman van de *'Al-Qai'da organisatie voor de heilige oorlog in het land van de twee rivieren'* en felteijk Osama Bin Laden's eerste man in Irak, heeft in een op 23 januari op het internet geplaatste audiotape nogmaals de oorlog verklaard aan de parlementsverkiezingen van 30 januari jl. Dat het daadwerkelijk om een oproep door Zarqawi zou gaan is tot op heden niet door inlichtingendiensten bevestigd. De verkiezingen zouden een 'valkuil zijn gericht op het aan de macht brengen van de sjitische moslims'. Hierbij werd de denigrerende benaming 'Rafidhi' (vrij vertaald 'verwerpers van het ware geloof') gehanteerd om de Irakese sjitische bevolking aan te duiden. Volgens Zarqawi's boodschap zouden 4 miljoen 'Rafidhi' vanuit Iran zijn overgebracht om de sjitische verkiezingsoverwinning te garanderen en 'de soennitische gemeenschap' te benadelen. Het 'duivelse principe van democratie' als de heerschappij van de mens is strijdig met de heerschappij van God. Zowel kandidaten als kiezers zullen, volgens de internetboodschap, doelwit zijn in een nieuwe golf van aanslagen.

De AIVD schat in dat Zarqawi in zijn internetboodschap appelleert aan elementen in de ideologie van Takfir Wal Hijra ('tot ketter verklaren en migratie') waarin door de mens vervaardigde noties, zoals verkiezingen, als niet overeenkomstig de islamitische beginselen worden bevonden en derhalve bestreden dienen te worden. Daarnaast grijpt Zarqawi terug op het scenario van een burgeroorlog tussen de soennitische en sjitische bevolking. Reeds in verklaringen die in januari 2004 op CD-Rom waren aangetroffen, riep hij gelovigen op om ook sjitische religieuze, politieke en militaire symbolen aan te vallen. Binnen dit scenario wordt door middel van het uitlokken van represailleacties gepoogd een sektarische oorlog te starten om op deze wijze de strijd tegen de Amerikaanse bezetters en haar handlangers te verlengen. De bloedige aanslagen in de voor sjieten heilige steden Najaf en Kerbala van 19 december 2004 passen in dit streven.

Dit escalatiemodel staat tegenover het meer directe model van het bestrijden van de bezetters door het plegen van gerichte aanslagen op de Amerikaanse bezetters en de Iraakse interim-regering. Het is de vraag of de meeste Iraakse soennitische opstandelingen, voornamelijk bestaand uit Former Regime Elements (FRE), steun en gehoor zullen geven aan het plegen van aanslagen op sjiitische medeburgers meer dan tot op heden het geval is. De kans bestaat dat de meerderheid van de soennitische bevolking zich bij dergelijke bloedige campagnes af zal wenden van de soennitische opstandelingen.

Zarqawi lijkt echter gebruik te willen maken van zijn nieuwe status om het gelijk aan zijn zijde te trekken. Afgelopen oktober doopte Zarqawi zijn organisatie om tot *'Al-Qa'ida organisatie voor de heilige oorlog in het land van de twee rivieren'*. Hierbij verbond hij zich openlijk aan Bin Laden's al-Qa'ida netwerk, ontving hij de expliciete steun van Osama Bin Laden in zijn oproep van 27 december jongstleden waarin hij Zarqawi als zijn 'emir' in Irak benoemt (zie ook sitrep 36 d.d. 13-01-2005). Opgemerkt wordt dat Bin Laden in het verleden zich tegen aanslagen op medemoslims heeft uitgesproken. De nieuwe oproep van Zarqawi kan derhalve als een impliciete aantasting van Bin Laden's autoriteit op het Iraakse strijdtoneel worden opgevat.

Het verloop van de verkiezingen op 30 januari jl. lijkt aan te tonen dat de meerderheid van de stemgerechtigden zich niet heeft laten afschrikken door het door Zarqawi geïnstigeerde geweld. In tegenstelling tot Zarqawi's aankondiging was het aantal te betreuren dodelijke slachtoffers niet hoger dan hetgeen er de afgelopen maanden dagelijks kon worden vastgesteld. De sterk verhoogde veiligheidsmaatregelen, die in het kader van de verkiezingen zijn genomen door de Iraakse interim-regering en de MNF, hebben hier zeker mede toe bijgedragen. Ook lijkt ook de steun voor Zarqawi minder groot te zijn dan verwacht. Deze steun lijkt te zijn afgebrokkeld doordat de FRE's zich niet in alle opzichten aan Zarqawi's strijd hebben willen committeren, maar ook doordat er de afgelopen weken een aantal handlangers van Zarqawi is gearresteerd, waardoor Zarqawi's operationele capaciteiten zijn aangetast.

Het tellen van de stemmen zal de komende week nog doorgaan en verdere terroristische aanslagen op IECI-medewerkers en de installaties waar geteld gaat worden, blijven mogelijk.